

היה רווח שתי אמות ומחצה כרוחב העגלה, וכן בצידה השני של העגלה השני [יש אומרים שדופן העגלה אינו בכלל צידי העגלה (מהרש"א בדעת ר"ת), ויש אומרים שהוא בכלל צידי העגלה (שבת של מי בדעת ר"ת)]. ונמצא שמדופן החיצוני של עגלה זו עד הדופן החיצוני של חבירתה היה רוחב עשר אמות, והיה משכיב את קרשי המשכן לאורך זה (תוס' ד"ה למה, וריטב"א, בשם ר"ת; וראה עוד בראשונים בשם הגאונים).

אמָתָא יְתִירָא הָוּא דְהָהּ קָאֵי בְּן לֵוִי וְכוּ' – רוחב רשות הרבים היה יתר על רוחב העגלות שיעור אמה, חצי אמה לצד זה של העגלות, וחצי אמה לצד השני, וכן לוי היה דוחק עצמו ונכנס לשם כדי לסדר את הקרשים שנטו (רש"י; רבינו חננאל; ריטב"א). ויש שפירש, שאמה שלימה היתה פנויה בצד אחד של העגלה, ויש היה בן לוי עומד, שמקומו של אדם הוא אמה (תוס' ד"ה אמתא). ויש שפירש, שאמה זו היתה בין העגלות, ולא בצידן (מאירי לעיל צח, א).

בּוֹר וְחֻלְיָתָהּ מִצְטָרְפִין לְעֶשְׂרָה – לעשות את תוכן רשות היחיד, והמוציא מתוכן לרשות הרבים חייב (רש"י). אבל המקום שעל גבי החוליה אינו נחשב רשות היחיד, משום שאין בינו לבין רשות הרבים גובה עשרה טפחים (תוס' ד"ה מסייע, בפירוש שני, ותוס' להלן ע"ב ד"ה לאחרים). ויש שפירשו, שגם המקום שעל גבי החוליה נחשב רשות היחיד, משום שגובה חלל הבור מצטרף לגובה המחיצה לשיעור עשרה, גם להחשיב את המקום שעל גבה רשות היחיד, משום שאם מועיל גובה חוליית הבור להצטרף לגובה חלל הבור לשיעור עשרה לעשות את חלל הבור רשות היחיד, כל שכן שיועיל לחוליה עצמה להחשיב את המקום שעל גבה כרשות היחיד, וכעין דברי הגמ' להלן בע"ב (מאירי; שיטה להר"ן; רשב"א עירובין עח, א בשם רש"י והראב"ד; וראה ביאורים להלן ע"ב ד"ה לאחרים). או, משום שמקום זה נחשב חורי רשות היחיד (ריטב"א).

ואם גובה חוליית הבור עצמה הוא עשרה, רוחב החוליה יחד עם רוחב חלל הבור מצטרף לשיעור רוחב ארבעה טפחים לעשות את המקום שעל גבם רשות היחיד, מכיון שיכול להניח עליהם דבר ולהשתמש על גביו (תוס' ד"ה מסייע; רש"י עירובין עח, א ד"ה מצטרפת; תוס' שם ד"ה אלא). ויש אומרים שאינה מצטרפת אלא אם כן ה'עומד' שהוא רוחב החוליה, רבה על החלל של הבור, אבל בלאו הכי, החלל מבטל את העומד (רשב"א, וראה תוס' לעיל ח, א ד"ה רחבה - הראשון, בשם ר"ת, ועוד ראשונים שם, שסוברים שרוחב המחיצה אינו מצטרף כלל לשיעור רוחב ארבעה טפחים).

■ להלכה, הבור וחולייתו מצטרפים לגובה עשרה וממלאים ממנו בשבת (רמב"ם שבת טו, ט; משנ"ב שד, ה). ורוחב החוליה, לדעת רוב הפוסקים אינה מצטרפת לשיעור רוחב ארבעה טפחים, וצריך שיהיה בחלל הבור רוחב ארבעה טפחים, ויש אומרים שמצטרפת (ע"פ משנ"ב שמה, ג, וראה שם דעה נוספת).

וְרֵאִין קָרְסִין בְּלוֹאֹת כְּכֹכְבִים בְּרָקִיעַ – הקרסים היו עשויים מנחושת מבריקה, וניטנו בלולאות שהיו בצבע תכלת הדומה לצבע הרקיע, ונראו ככוכבים הנוצצים ברקיע (ריטב"א).

וְטוּוִי מִן הָעֵזִים – שנטוה על גבי העצים, כדי שיהיה בחוטים זוהר נוסף, כי טבע הצמר שגזיתו מהבהמה פוגמת את איכותו (ספרנו שמות לה, כו). ויש שפירש, כדי שלא תהיה בהם תורת קבלת טומאה (ע"פ מהרש"א לעיל צח, ב, וראה גם משך חכמה שמות לה, כו), וביריעות התחתונות לא עשו כן, משום שהיו צריכים לצובען, ואי אפשר לצובען בעודן מחוברות, שהרי יחזרו ויצמחו (הערות לגר"ש אלישיב).

בֵּין עֲגָלָה לְעֲגָלָה וְכוּ' – שבסדר הילוך העגלות במשכן, היו הולכות שתי עגלות זו בצד זו, ושתי עגלות אחריהן, זו אחר זו (רש"י לעיל צו, א ד"ה פטור), ושתי העגלות זו שבצד זו היו רחוקות זו מזו 'כמלא ארך עגלה', שאורך כל עגלה היה חמש אמות, והרווח שביניהן לרוחבן היה גם בשיעור חמש אמות (רש"י ד"ה בין). ורוחב העגלה עצמה, היינו רוחב החלל שבין הדפנות, היה שתי אמות ומחצה, שרוחב כל דופן עם האופן שבצידה היה אמה ורבע, אבל החלל שביניהן אינו ממנין זה, אלא רוחבו היה שתי אמות ומחצה (שבת של מי ד"ה אמר רבא, ותוס' ד"ה למה). וצידי עגלה, היינו שעובי דופןה עד סוף עובי האופנים היה ברוחב אמה ורבע בכל צד, ומשני צידיה יחד היה שתי אמות ומחצה כרוחב העגלה שהוא שתיים וחצי אמות.

וסדר הנחת הקרשים על העגלות, היה באופן שעל כל אחת מהעגלות לבדה היו מונחים קרשי המשכן, קרש בצד קרש, ואורך הקרש היה מוטל על רוחב העגלה, ואף שהקרשים היו ארוכים וכבדים, היה כח בדפנות העגלה להחזיקם, מכיון שרוחבן [עם האופנים] היה אמה ורבע, וגם היה רווח בין הדפנות (שבת של מי שם ביישוב קושיית תוס' ד"ה למה, וראה גם דבריו בסיכום הסוגיא אות ג). וראשי הקרשים שבכל צד היו בולטים מחוץ לרשות הרבים [שהרי רוחב רשות הרבים היה שש עשרה אמה, ואורך הקרשים שעל שתי העגלות היה עשרים אמה. וכן היה רווח מועט בין ראשי הקרשים באמצע, כדי שלא יהיו הקרשים נוקשים זה בזה ויעכבו את הילוך העגלות (שבת של מי שם, ע"פ רש"י ד"ה חמיסרי, ויישב בזה קושיית תוס' שם)], וגובה ראשי הקרשים היה למעלה מעשרה טפחים, והיו גבוהים יותר מגגות האהלים, ונמצא שראשי הקרשים שבלטו לתוך רשות היחיד, כיסו את גגות האהלים שהיו נמוכים מהם (רש"י ד"ה כ, וראה תוס' ד"ה למה, שלא נוח להם לפרש כן).

ויש שפירשו, ששתי העגלות שהלכו זו בצד זו היו מחוברות יחד על ידי עץ באורך חמש עשרה אמה שהיה מחובר לרוחבן, והיו נראות כעגלה אחת, והרווח שבין דופן עגלה אחת לדופן העגלה השניה היה רוחב חמש אמות. ורוחב כל עגלה מדופן לדופן היה שתי אמות ומחצה, ובצידה האחד של העגלה האחת,